

Крамаренко Тетяна Григорівна
кандидат педагогічних наук, доцент
Криворізький державний педагогічний університет
доцент кафедри математики та методики її навчання

ВІДОМІ ОСВІТЯНИ СУЧАСНОГО КРИВОРІЖЖЯ

Анотація. У збірці «Педагогічні замальовки» [1] автора цієї публікації представлено досвід роботи, довідковий матеріал про викладачів, випускників, студентів Криворізького державного педагогічного інституту / університету, кращих працівників закладів освіти і культури міста тощо. Метою публікації є популяризація передового досвіду освітян Криворіжжя, поширення ідей самоосвіти та самовдосконалення, культурного та духовного збагачення, патріотизму, здорового способу життя, охорони довкілля.

Ключові слова: освітні технології, інформаційно-комунікаційні технології навчання, методика навчання, педагог, учитель, краєзнавство, Криворізький державний педагогічний інститут / університет.

У розвитку освіти і культури Криворіжжя значну роль відіграє Криворізький державний педагогічний інститут / університет. Від 60 до 90 відсотків учителів шкіл Дніпропетровської області є випускниками Криворізького педагогічного. Завдяки високопрофесійному учительству закладаються підвалини освіти юних криворіжців, формуючи фундамент для їх подальшого життєвого успіху. Безперечно, за відсутності педагогічного університету загальна освітня, наукова й культурна палітра Кривого Рогу була б значно біднішою. КДПУ репрезентує в нашому місті цілий освітній спектр, який визначається як класичними загальноосвітніми галузями гуманітарного й природничо-наукового спрямування, так і освітньою та мистецькою складовими, сучасними перспективними напрямками.

Метою цієї публікації є презентація науково-популярного видання Тетяни Крамаренко «Педагогічні замальовки» [1], де представлено досвід роботи освітян, висвітлено окремі теоретико-методичні аспекти запровадження інноваційних технологій навчання, зокрема математики, фізики та інформатики; подано довідковий матеріал про багатьох викладачів, випускників, студентів Криворізького державного педагогічного інституту / університету, кращих учителів закладів середньої освіти, працівників закладів освіти та культури міста тощо. Матеріали окремих розділів адресовано широкому колу читачів для ознайомлення з досягненнями освітян на краєзнавчому матеріалі. Частина матеріалів публікувалася на сайті kdpu.edu.ua, у газетах «Університетські новини» та «Домашня газета» (2006–2018).

У I–III розділах збірки представлено досвід роботи таких науковців КДПУ як професори Я. В. Шрамко, С. О. Семеріков, В. М. Соловійов, Р. М. Балабай, В. В. Здешиц, В. В. Корольський та ін. Про цих та інших професорів, докторів наук детальні відомості криворіжці можуть знайти також у виданні «Професори Криворізького педагогічного» [2]. Значною мірою нами висвітлено внесок у

розвиток методики навчання, насамперед математики, доцентів, авторів низки підручників та навчально-методичних посібників для вищих та загальноосвітніх навчальних закладів А. М. Капіносова [3], Г. П. Бевза [4], а також доцентів В. П. Кисільової-Білої, О. І. Половини, П. І. Ульшина, С. В. Уткіної та ін. Широко представлений педагогічний досвід відомих на Криворіжжі педагогів, учителів вищої категорії, учителів-методистів, відмінників освіти України: О. Л. Ткачука, В. В. Сергієнко, Л. П. Байрак, С. П. Кімака, О. В. Бойко, Г. В. Моськіної, М. Е. Єгорової, Т. А. Грицишиної, заслуженого учителя України Н. Л. Дагларової та ін.; директорів загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема нагороджених почесним знаком Кривого Рогу «За заслуги перед містом», С. В. Маркіної, А. І. Шепілко, П. А. Поручинського та ін. Молоде покоління учительства презентує випускник Криворізького педуніверситету С. Е. Федосєєв, який 2017-го року увійшов до ТОП-20 кращих учителів України, висвітлюючи досвід запровадження технологій інтерактивного навчання.

Автором публікації розлого представлено власний досвід роботи та досвід криворізьких освітян, а також дійсного члена НАПН України, доктора педагогічних наук, професора М. І. Жалдака із запровадження у навчанні інформаційно-комунікаційних технологій.

Зважаючи на те, що Криворіжжя – славетний гірничий край, значну увагу приділено проблемам підготовки сучасних робітничих та інженерних кадрів як запоруці сталого розвитку промислового Кривбасу, перспективам розвитку науки та зв'язку її з гірничодобувною справою та виробництвом надміцних бетонів в Україні на рівні світових стандартів. Про це говорять доктори технічних наук: ректор Криворізького національного університету М. І. Ступнік; професор, завідувач кафедри технології будівельних виробів, матеріалів і конструкцій О. О. Шишкін та інші науковці. Гостро піднімається питання покращення матеріальної бази практики директором Криворізького навчально-виробничого центру В. Т. Легуном, викладачем професійного транспортно-металургійного ліцею І. О. Козирєвим та ін.

З промисловим розвитком Кривбасу тісно пов'язані проблеми раціонального використання природних ресурсів, бережного ставлення до навколишнього середовища, охорони пам'яток культури та заповідних зон. Про заповідну справу як найкраще, що можна зробити для природи Криворіжжя розмірковують завідувач лабораторією теоретичної і прикладної орнітології КДПУ, доцент В. І. Стригунов та орнітолог і краєзнавець В. В. Коцюруба.

У Кривому Розі відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Біогеоценологічні основи оптимізації степових ландшафтів та їх фіторекультивация», присвячена 100-річчю від дня народження Івана Андрійовича Добровольського [5], доктора біологічних наук, професора кафедри ботаніки Криворізького державного педагогічного інституту / університету. Крім університету, серед засновників конференції Криворізький ботанічний сад НАН України та управління екології виконкому Криворізької міської ради. З основних напрямків, розглянутих на конференції, питання оптимізації техногенних ландшафтів у теорії біогеоценології, сучасний стан

біоти техногенних ландшафтів та інші. Величезний інтерес у науковців викликали проблеми садово-паркових осередків в оптимізації техно- та урболандшафтами. Науковці обмінялися думками з питань технотолерантності і фіторізноманітності. Обговорювалися питання фундаментальної професійної підготовки біологів, географів, дослідників природи. Про проблеми оптимізації степових ландшафтів та їх фіторекультивуацію, про внесок у цю справу видатного вченого І. А. Добровольського подано матеріали бесіди з Е. О. Євтушенком, кандидатом біологічних наук, доцентом, тодішнім завідувачем кафедри ботаніки та екології Криворізького педуніверситету.

Потужний внесок у розвиток промислового туризму на Криворіжжі зробили науковці КПДУ, зокрема завідувач кафедри фізичної географії, краєзнавства та туризму В. Л. Казаков, кандидат географічних наук, доцент В. С. Пацюк, створивши та апробувавши понад півсотні екскурсійних маршрутів у межах Криворіжжя.

Про сучасний університет та міжнародні проекти КПДУ, зокрема реалізацію українсько-британського проекту в університеті щодо нарощення лідерського потенціалу, співпраці з вищими навчальними закладами Польщі та Німеччини, мова йде в описі досвіду роботи професорів університету Я. В. Шрамка, А. С. Лобанової, В. А. Гаманюк, доцента Л. В. Бурман та ін.

Значну увагу приділено презентації педагогічного досвіду криворізьких освітян, що представляють гуманітарну складову науки – історикам та філологам. У науково-популярній формі подано матеріали дослідження трагічних сторінок історії Дніпропетровщини та Криворіжжя, зокрема в працях докторів історичних наук, професорів В. О. Шайкан, Н. Р. Романець, кандидата історичних наук, доцента Р. П. Шляхтича, старшого наукового співробітника Криворізького історико-краєзнавчого музею І. О. Стеблини та ін.

Проблеми розвитку словотворчих процесів, вживання української мови, патріотичного виховання молоді через навчання мови та літератури піднято у бесідах з доктором педагогічних наук, професором З. П. Бакум, франкознавцем, доктором філологічних наук, професором Р. А. Козловим, кандидатами педагогічних наук, доцентами Г. М. Віняр, Н. Г. Мельник та іншими відомими педагогами, вчителями української мови та літератури шкіл Криворіжжя. Піднімається питання розширення спектру послуг криворізьких бібліотек та перетворення їх на інноваційні центри, що потребує значного фінансування.

Про родинну педагогіку і те, що справжнє художнє виховання дитини не може існувати поза традиційною культурою певної нації, мова йде у матеріалах про відому на Криворіжжі народну майстриню Маріанну Любас.

Про те, що українську музику тепло сприймають у Європі і пісня є душею народу, підкреслюють у бесідах керівник камерної народної хорової капели «Крещендо» В. М. Сергеева, хормейстер Катерина Костогорова та керівник хору української пісні імені Раїси Зиміної Марія Михайличенко. М. Михайличенко акцентує увагу й на тому, що народний хор в Україні – це об'єднуючий громадський фактор. Заслужують на увагу у збірці «Педагогічні замальовки» [1] матеріали, які висвітлюють внесок у розвиток культури та

мистецтва на Криворіжжі хормейстера з понад 70-річним стажем роботи Л. Ф. Суханової, академічної співачки, професора Н. А. Овчаренко [6] та ін.

Ім'я криворізького музиканта та педагога І. Д. Андрущенка разом із відомими українськими баяністами, акордеоністами та гармоністами занесене до довідника «Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть». Він є автором низки наукових статей, методичних розробок для студентів і вчителів, навчально-методичного посібника «Методика навчання ансамблевої гри на народних музичних інструментах».

Один із розділів збірки присвячений художникам та фотомайстрам Криворіжжя. Про секрети творчості розповідають фотомайстри Станіслав Лебединський та Василь Гелевачук, майстер-гравіювальник на склі В. Й. Пилка, нагороджений Золотою медаллю Академії наук України за унікальні роботи. Про те, що сила мистецтва в його щирості та правдивості розмірковує художник-графік, доцент КДПУ С. С. Головатий. Художник А. Д. Труфкін висловлює думку, що графіка – не лише миті душевного стану художника, але й, певною мірою, звернення до етносу українського народу.

Художники Ірина Брижата та Анатолій Лабунський акцентують увагу на розвитку всебічного інтересу до мистецтва, необхідності виховувати дитину в атмосфері любові і поваги, навчати її наслідувати культурні цінності, читати книги, знати історію. Професійна біографія І. Г. Брижатої тісно пов'язана з художньо-графічним відділенням факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного інституту / університету. Як зазначає художниця, дитину потрібно всебічно розвивати. Особливе місце в цьому питанні відводиться як сім'ї, так і школі. Необхідно піднімати престиж учителя образотворчого мистецтва, примножувати культурні цінності міста, розвивати їх, пропагувати. Освіта не створює художника, вона дає свободу пошуку. Для індустріального міста, його процвітання важливо, щоб люди, які живуть у ньому, вміли цінувати й розвивати духовні цінності, такі необхідні для майбутнього покоління. Художник відображає навколишню дійсність або правдиво, або зі спотворенням. Зараз мистецтво дає можливість вільно, повноцінно висловлювати свою сутність і бачення світу, але в той же час несе повну відповідальність за те, що воно породжує в серцях і в головах поколінь.

Сподіваймося, що науково-популярне видання «Педагогічні замальовки» [1] зацікавить педагогічну громадськість та молодь, яка хоче здобути почесну професію вчителя. Щоб учні чи студенти, ознайомившись з цікавим педагогічним досвідом наших земляків, могли б застосувати його у своєму житті для досягнення успіху.

Список використаних джерел

1. Крамаренко Т. Г. Педагогічні замальовки : нариси / Тетяна Григорівна Крамаренко [Електронний ресурс]. — Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. — 592 с. — Режим доступу: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/0564/2007>.

2. Професори Криворізького педагогічного / упоряд.: В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко (гол.), О. А. Остроушко, В. П. Лисечко,

І. В. Шелевицький, Л. В. Бурман, Г. М. Віняр, М. В. Варданян (літ. ред.). - Кривий Ріг : ДВНЗ "КНУ"КПІ, 2015. – 203 с.

3. Капіносов А. М. Тематичне поетапне рівневе вивчення математики в основній школі / А. М. Капіносов. – Дніпропетровськ : Інновація, 2005. – 111 с.

4. Бевз Г. П. Методика викладання математики: навч. посіб. / Г. П. Бевз. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вища школа, 1989. – 367 с.

5. Добровольський І. А. Зелені насадження Криворіжжя / І. А. Добровольський // Наукові записки Криворізького державного педагогічного інституту : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 1957. – Вип. 2. – С. 117-128.

6. Овчаренко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія / Наталія Анатоліївна Овчаренко. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2014. – 400 с.